

“HAFİF, HAFİF SPORTİF VE ÇOK HAFİF”
HAVA ARAÇLARININ SERTİFİKASYONU TALİMATI
(SHT-ÇHHA-S)

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç

Madde 1 – (1) Bu talimatın amacı, gerçek, özel veya tüzel kişiler tarafından prototip ve/veya seri üretimi yapılacak U/L, VLA, VLR ve LSA kategori hava araçlarının tasarım, imalat, uçuşa elverişlilik ve bunlara ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

Kapsam

Madde 2 – (1) Bu Talimat; U/L, VLA, VLR ve LSA kategori hava araçlarının tasarım, imalat ve uçuşa elverişlilik işlemlerini yapacak gerçek, özel veya tüzel kişi/ kişiliğin bir parçasını kapsar.

Dayanak

Madde 3 – (1) Bu Talimat, 2920 ve 5431 sayılı kanunlar, Hava Aracı ve İlgili Ürün, Parça ve Teçhizat Uçuşa Elverişlilik ve Çevresel Sertifikasyon Yönetmeliği (SHY-21)'nin 5'nci maddesine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar ve Kısaltmalar

Madde 4 – (1) Bu talimatta geçen tanım ve kısaltmalar;

a) LSA kategori hava aracı: Aşağıdaki özelliklerin tümüne sahip olan hafif spor havaaracını;

- 1) Azami kalkış kütlesi (MTOM) 600 kg'ın üzerinde olmayan,
- 2) İniş konfigürasyonundaki (VS0) azami havada tutunabilme hızı, hava aracının belgelendirilmiş azami kalkış kütlesinde ve en kritik kütle merkezinde Kalibre Edilmiş Hava Hızı (CAS) cinsinden 45 knot'ın üzerinde olmayan,
- 3) Pilot dâhil olmak üzere, en fazla iki kişilik azami koltuk kapasitesine sahip,
- 4) Pervaneli, türbinli olmayan veya elektrikli motora sahip,
- 5) Basınçlandırılmamış kabine sahip hava aracı,

- b) Genel Müdür: Sivil Havacılık Genel Müdürü'nü
- c) Genel Müdürlük: Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü'nü
- ç) Kuruluş (Organizasyon): Bir gerçek kişi, tüzel kişi veya tüzel kişiliğin bir parçasını,
- d) Onaylayıcı Personel: Üretim sonrasında hava aracı veya komponentin üretim çıkışından ve servise verilmesinden sorumlu olan personeli,
- e) Otorite: ICAO üyesi ülkelerin sivil havacılık organizasyonlarından sorumlu kurumu,
- f) Özel Uçuş İzin Belgesi: Uygulanabilir uçuşa elverişlilik gereksinimlerini karşılamayan veya karşıladığı gösterilmemiş olan ama belirli koşullar altında emniyetli uçuş yapma kabiliyeti olan hava aracının uçuşu için düzenlenen belgeyi,
- g) Parça ve Teçhizat: Haberleşme donanımları dâhil bir hava aracını uçuşta kontrol etmekte kullanılan veya kullanılması amaçlanan her türlü alet, gösterge, ekipman, mekanizma, parça, donanım veya yazılımı ile gövde, motor veya pervanenin bir parçası olan veya hava aracını yerde manevra yaptırmakta kullanılan ekipmanları,
- ğ) Prototip Ürün: Gerçek, özel veya tüzel kişi / kişiliğin bir parçası tarafından Ar-Ge çalışmaları neticesinde üretilen, fonksiyonel ve tasarımsal doğrulamalarının yapıldığı ilk ürün/ürünleri,
- h) Seri Üretim: Gerçek veya tüzel kişi / kişiliğin bir parçası tarafından gerçekleştirilen ve Uçuşa Elverişlilik Belgesi ile doğrulanarak ticari amaçlı üretimi,
- ı) Sertifikasyon: Ürün, parça veya teçhizatın, organizasyonların veya personelin bu yönetmelik veya ilgili talimatların hükümleri dâhil geçerli gereksinimlerine uyumunun onaylanma şeklini,
- i) Sertifikasyon Programı: Hava aracı Tip Sertifikasyonu kapsamında uçuşa elverişlilik kodları, özel koşullar, uyum metodları, teknik bilgi ve çizimlerden oluşan dosyanın tamamını,
- j) Sertifikasyon Şartnameleri: Hava aracı ve/veya komponentin tasarım, malzeme, imal ekipmanı ve bakımı konusunda uyulması gereken asgari standartların tümünü,
- k) Sürekli Uçuşa Elverişlilik Talimatı (ICA): Hava aracı ve/veya komponentin uçuşa elverişliliğinin sürekliliğinin sağlanması amacıyla belirlenmiş bakım talimatlarını,
- l) Uçuşa Elverişlilik Belgesi: Uçuş test aşamasını tamamlamış, tip sertifikası yayımlanmış ve tip sertifikasına uygunluğu onaylanmış U/L, VLA, VLR ve LSA kategori hava araçları için verilecek belgeyi,
- m) Uçuşa Elverişlilik Çıkış Dokümanı (Airworthiness Release Document): Hava aracı, motor, pervane veya bunlara ait parçaların uçuşa elverişli olduğuna dair verilen belgeyi,
- n) Ürün: Hava aracı, motor veya pervaneyi,
- o) Üretici/İmalatçı: Tasarımı doğrulanmış ve tip sertifikasına haiz hava aracının üretimini gerçekleştirecek gerçek, özel veya tüzel kişi / kişiliğin bir parçasını,

ö) U/L kategori hava aracı: Aşağıdaki özelliklerin tümüne sahip olan hava aracı;

1) Azami kalkış kütlesi (MTOM);

a. Tek sandalyeli hava aracı için ilave kurtarma sistemi (Ballistic Rescue System-BRS) ile birlikte 300 kg'ın üzerinde olmayan,

b. Çift sandalyeli hava aracı için ilave kurtarma sistemi BRS ile birlikte 472,5 kg'ın üzerinde olmayan,

2) İniş konfigürasyonundaki (V_{S0}) azami havada tutunabilme hızı, hava aracının belgelendirilmiş azami kalkış kütlesinde ve en kritik kütle merkezinde Kalibre Edilmiş Hava Hızı (CAS) cinsinden 65 km/s üzerinde olmayan,

3) Pilot dâhil olmak üzere, en fazla iki kişilik azami koltuk kapasitesine sahip,

4) Pervaneli, türbin olmayan tek motorlu,

5) Basınçlandırılmamış kabine sahip hava aracı,

p) VLA Kategori Hava aracı: Aşağıdaki özelliklerin tümüne sahip olan çok hafif uçağı;

1) Azami kalkış kütlesi (MTOM) 750 kg'ın üzerinde olmayan,

2) İniş konfigürasyonundaki (V_{S0}) azami havada tutunabilme hızı, hava aracının belgelendirilmiş azami kalkış kütlesinde ve en kritik kütle merkezinde Kalibre Edilmiş Hava Hızı (CAS) cinsinden 45 knot'ın üzerinde olmayan,

3) Pilot dâhil olmak üzere, en fazla iki kişilik azami koltuk kapasitesine sahip,

4) Tek motorlu,

5) Yalnızca gündüz VFR şartlarda ve akrobatik olmayan uçuşlar yapmaya haiz.

r) VLR Kategori hava aracı: Aşağıdaki özelliklerin tümüne sahip olan çok hafif helikopteri;

1) Azami kalkış kütlesi (MTOM) 600 kg'ın üzerinde olmayan,

2) Pilot dâhil olmak üzere, en fazla iki kişilik azami koltuk kapasitesine sahip,

3) Karmaşık olmayan tasarıma sahip,

4) Piston motorlu,

5) Yalnızca gündüz VFR şartlarda ve akrobatik olmayan uçuşlar yapmaya haiz.

s) CS: Sertifikasyon Şartnamesi'ni,

ş) CAS: Alet ve irtifa hata düzeltmesi yapıldıktan sonraki işaret edilen düzeltilmiş hava süratini,

t) EAS: Eşdeğer sürat deniz seviyesindeki standart atmosferik şartlarda verilen kalibre edilmiş hava süratini,

u) IAS: İrtifa, hava sıcaklığı ve pozisyon gibi etkenlere karşı düzeltilmemiş, hız göstergesinden okunan hava süratini,

- ü) TAS: Dış hava sıcaklığı ve irtifaya göre düzeltilmiş hava süratini, (Gerçek hava sürati)
- v) V_A : Tasarım manevra süratini,
- y) V_B : Maksimum rüzgar yoğunluğu tasarım süratini,
- z) V_D : Tasarım limit süratini,
- aa) V_{DF} : Maksimum elde edilen sürati,
- bb) V_F : Tasarım flaplı sürati,
- cc) V_{FE} : Flapların tam açık durumda olduğu sürati,
- çç) V_H : Devamlı maksimum motor gücündeki sürati,
- dd) V_{L0} : İniş takımı açık maksimum sürati,
- ee) V_{NE} : Asla geçilmeyecek sürat limitini,
- ff) V_{RA} : Türbülanslı havada maksimum sürati,
- gg) V_S : Uçağın kontrol edilebildiği minimum sabit hız veya perdövites süratini,
- ğğ) V_{S0} : Uçağın iniş konfigürasyonunda kontrol edilebildiği minimum sabit sürat veya perdövites süratini,
- hh) V_{S1} : Özel bir konfigürasyonda, uçağın kontrol edilebildiği derecede elde edilen minimum sabit hız veya perdövites süratini,
- ıı) V_{SF} : Maksimum ağırlık ve fullflap açık hesaplanan perdövites süratini,
- ii) V_T : Çekme yaparken maksimum sürati,
- jj) V_Y : En verimli tırmanma süratini,

(2) Bu Talimatta belirtilmeyen tanımlar için 2920 sayılı Kanun, 5431 sayılı Kanun ve ülkemizin üyesi bulunduğu ICAO ve EASA tarafından yayımlanan belgelerde belirtilen tanımlar esas alınır.

İKİNCİ BÖLÜM

Genel Hükümler

Madde 5 – (1) Bu talimatta geçen, prototip ya da seri üretimi yapılacak olan U/L, VLA, VLR ve LSA kategori hava araçlarının tasarım veya üretime yönelik mühendislik girdileri, gerçek, özel veya tüzel kişi/ kişiliğin bir parçası tarafından oluşturulmalıdır.

(2) Bir U/L, VLA, VLR ve LSA kategori hava aracının tasarım veya üretime yönelik mühendislik girdilerindeki değişiklikler ECP (Engineering Change Proposal-Mühendislik Değişiklik Teklifleri) ile dokümente edilmeli ve arşivlenmelidir.

(3) U/L, VLA, VLR ve LSA kategori hava araçlarının seri üretimini gerçekleştirme safhasında imalatçı kuruluşun ISO 9001 veya muadili kalite belgesi ile belgelendirilmiş olma zorunluluğu vardır.

(4) U/L, VLA, VLR ve LSA kategori hava araçlarında bulunması gereken asgari teçhizat listesi Ek-1’de verilmiştir.

(5) U/L kategori hava aracının sertifikasyonu için “SHGM Form 107 - UL Başvuru ve Bilgi Formu”; VLA, VLR ve LSA kategori hava aracı sertifikasyonu için ise “SHGM Form 105 - Sertifikasyon Programı taslağı” başvuru için kullanılabilir.

Hatalar, Arızalar ve Kusurlar

Madde 6 – (1) Bu Talimat kapsamında sertifika veya onay sahibi; ürün, parça veya teçhizata yönelik sürekli uçuşa elverişliliğinin olumsuz yönde etkilenmesine neden olan veya olması muhtemel her türlü olay, arıza, kusur ve hatalar ile ilgili bilgi ve raporların toplanması, incelenmesi ve analizi için bir sistem kurmalıdır.

(2) Kurulan sisteme yönelik bilgilendirme; ürün, parça veya teçhizatın bilinen tüm kullanıcılarına ve istenmesi halinde, ilgili diğer Yönetmelikler kapsamında yetkilendirilen herhangi bir kuruluşa yapılmalıdır.

(3) Bu Talimat kapsamında sertifika veya onay sahibi; ürün, parça veya teçhizata yönelik emniyetsiz bir durumla sonuçlanan veya sonuçlanması muhtemel hata, arıza, kusur veya diğer olayları Genel Müdürlüğe raporlamalıdır.

(4) Bu raporlar, muhtemel emniyetsiz durumun belirlenmesini müteakip, Genel Müdürlük tarafından belirlenmiş biçim ve usulde, 72 saatten geç olmamak kaydıyla en kısa sürede Genel Müdürlüğe gönderilmelidir.

(5) Raporlanmış bir olay, tasarım veya üretim hatası ile ilgili ise sertifika veya onay sahibi veya gerektiğinde hava aracının üzerindeki ilgili komponentin üreticisi, kusurun nedenini incelemelidir.

(6) İnceleme sonuçları ve ilgili kusuru gidermek için alınan veya önerilen tedbirler Genel Müdürlüğe raporlanmalıdır.

(7) Genel Müdürlük; tespit edilen kusuru gidermek için düzeltici bir işlemin yapılmasını gerekli görürse, sertifika veya onay sahibi veya gerektiğinde hava aracının üzerindeki ilgili komponentin üreticisi, gerektiğinde üretici, ilgili verileri Genel Müdürlüğe sağlamalıdır.

Uçuşa Elverişlilik Direktifleri

Madde 7 – (1) Uçuşa elverişlilik direktifi, kabul edilebilir bir emniyet seviyesini yeniden tesis etmek için hava aracı üzerinde gerçekleştirilecek işleri zorunlu kılan, Genel Müdürlük tarafından yayımlanan veya kabul edilen bir dokümanı ifade eder.

(2) Genel Müdürlük aşağıda belirtilen durumlarda uçuşa elverişlilik direktifi yayımlar:

a. Genel Müdürlük tarafından, hava aracındaki veya bu hava aracına takılan motor, pervane, parça veya teçhizatlarıdaki bir kusurdan kaynaklanan, hava aracı üzerinde emniyetsiz bir durum tespit edildiğinde ve

b. Bu durumun, başka bir hava aracında var olması veya ortaya çıkması söz konusu olduğunda.

(3) Genel Müdürlüğün, emniyetsiz bir durumu düzeltmek veya bir muayenenin gerçekleştirilmesini talep etmek için uçuşa elverişlilik direktifi yayımlanması gerektiğinde, sertifika veya onay sahibi:

a. Uygun düzeltici işlemi veya gerekli muayeneleri, ya da her ikisini birden önermeli ve bu önerilerin detaylarını Genel Müdürlük onayına sunmalıdır.

b. Alt Bent (a)'da belirtilen önerilerin Genel Müdürlük tarafından onaylanmasını müteakip, bilinen tüm kullanıcılara, ürün, parça veya teçhizat sahiplerine veya istenmesi halinde, uçuşa elverişlilik direktifine uymak durumunda olan herhangi bir kişiye, uygun açıklayıcı verileri ve tamamlayıcı talimatları sağlamalıdır.

(4) Bir uçuşa elverişlilik direktifi en az aşağıdaki bilgileri içermelidir:

a. Emniyetsiz durumun tanımı;

b. Etkilenen hava aracının tanımı;

c. Gerekli görülen önlem(ler);

ç. Gerekli önlem (ler) için uyum zamanı,

d. Yürürlüğe giriş tarihi.

Tasarım ve Üretim Arasında Koordinasyon

Madde 8 – (1) Her bir tip sertifikası, tip tasarımı değişikliğine dair onay veya tamir tasarımı onay sahibi, üretim organizasyonu ile aşağıda belirtilenleri güvence altına almak üzere gerekli işbirliğini yapmalıdır:

a. Tasarım ve üretim arasındaki yeterli seviyede koordinasyonu,

b. Ürün, parça veya teçhizatın sürekli uçuşa elverişliliğinin sağlanması için yeterli desteğin verilmesi.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Tip Sertifikasyonu

Tip Sertifikasyonu ve Uçuşa Elverişlilik Kodları

Madde 9 – (1) U/L, VLA, VLR ve LSA kategori hava araçlarının tip sertifikasyonunda aşağıda belirtilen Uçuşa Elverişlilik Kodları kullanılır;

- a. CS-LSA: Hafif Sportif hava aracı Sertifikasyon Şartnamesi
- b. CS-VLA: Çok Hafif Sabit Kanat Sertifikasyon Şartnamesi
- c. CS-VLR: Çok Hafif Dönerkanat Sertifikasyon Şartnamesi
- ç. TR-UL: Türkiye Çok Hafif Hava Aracı Sertifikasyon Şartnamesi (Ek-2)

Tip Sertifikasyon Temeli

Madde 10 – (1) Tip sertifikasının veya tahditli tip sertifikasının yayımlanması için bildirilecek olan tip sertifikasyon temeli şunları içermelidir:

- a. Genel Müdürlük tarafından yayımlanmış, sertifika başvuru tarihinde geçerli olan uygulanabilir uçuşa elverişlilik şartnamesini ve
- b. Herhangi bir özel koşulu.

(2) İlgili uçuşa elverişlilik şartnamesi, ürün için aşağıda verilen nedenlerle tam veya uygun emniyet standartlarını ihtiva etmiyorsa, söz konusu ürün için özel koşul olarak adlandırılan özel detaylı teknik gereksinimler Genel Müdürlük tarafından tanımlanır:

- i. Ürün, uygulanabilir uçuşa elverişlilik şartlarının dayandığı tasarım uygulamalarına göre yeni veya alışılmamış tasarım özelliklerine sahip ise veya,
- ii. Ürünün amaçlanan kullanımı alışlagelmiş değil ise veya,
- iii. Kullanımdaki diğer benzer ürünlerden veya benzer tasarım özelliklerine sahip ürünlerden gelen tecrübe, emniyetli olmayan şartların oluşabileceğini gösteriyor ise;

(3) Başvuru sahibi başvuru esnasında ürünün tasarım, geliştirme ve testleri için daha uzun bir süre gerektirdiğini gösterdiği ve Genel Müdürlüğün bu süreyi onayladığı durumlar dışında, U/L, VLA, VLR ve LSA kategori hava araçları için tip sertifikasyonu başvuruları üç yıl geçerlidir.

(4) Bir tip sertifikasının belirlenen zaman sınırı içinde yayımlanmaması veya tip sertifikasının yayımlanmayacağına şikâret olması durumunda, başvuru sahibi:

- a. Tip sertifikası için yeni bir başvuru yapabilir veya

b. Asıl başvurunun uzatılması için başvuru yapılabilir ve bu durumda, başvuru sahibi tarafından seçilecek tarihte geçerli olan, uygulanabilir uçuşa elverişlilik koduna uyabilir. Ancak uyum sağlanacak uçuşa elverişlilik kodunun revizyon tarihi, uzatma süresinin ilk başvuru tarihine eklenmesi ile elde edilecek tarihten daha önce olamaz.

(5) Eğer başvuru sahibi, tip sertifikasyonu başvuru tarihinden sonra yayımlanan uçuşa elverişlilik koduna gelen bir revizyonuna uyum göstermeye karar verirse, başvuru sahibi Genel Müdürlüğün doğrudan ilişkili bulunduğu diğer gereksinimlere de uyum göstermelidir.

Yeni Bir Tip Sertifikası Gerektiren Değişiklikler

Madde 11 – (1) Genel Müdürlük; tasarım, güç, itki veya ağırlıktaki değişikliklerin, geçerli tip sertifikası temeline uyumun tamamıyla yeni bir inceleme gerektirecek kadar kapsamlı olduğuna karar verirse, söz konusu ürüne değişiklik öneren herhangi bir gerçek veya tüzel kişi yeni bir tip sertifikası için başvuruda bulunmalıdır.

Tip Sertifikasyon Temeli ve Çevresel Koruma Gereksinimleri ile Uyum

Madde 12 – (1) Tip sertifikası veya tahditli tip sertifikası için başvuru sahibi uygulanabilir tip sertifikasyon temeli ve çevresel koruma gereksinimlerine uyumu göstermeli ve Genel Müdürlüğe uyumun gösterildiğine dair kanıtları sağlamalıdır.

(2) Başvuru sahibi, uyum gösterim metotlarını tanımlayan sertifikasyon programını Genel Müdürlüğe sağlamalıdır. Bu doküman, sertifikasyon süresi boyunca gerektiği durumlarda güncellenmelidir.

(3) Başvuru sahibi (uyum gösterim metotlarını tanımlayan sertifikasyon programına göre) uyumun gerekçelerini uyum dokümanları içinde kayıt altına almakla yükümlüdür.

(4) Başvuru sahibi (uyum gösterim metotlarını tanımlayan sertifikasyon programına göre) uygulanabilir tip sertifikasyon temeline uyumu gösterdiğini beyan etmelidir.

Tip Sertifikasının Yayınlanması

Madde 13 – (1) Başvuru sahibi, aşağıdakileri karşılamaını müteakip, Genel Müdürlük tarafından yayımlanan ürün tip sertifikasına sahip olmaya hak kazanır:

a. Başvuru sahibinin, sertifikasyon programını Genel Müdürlüğe sağlayarak kabiliyetini göstermesi;

b. Sertifikasyon programına göre uygulanabilir tip sertifikasyon temeline uyum gösterdiğine dair beyanı sunması ve

c. İlave olarak;

1. Sertifikalandırılacak ürünün uygulanabilir tip sertifikasyon temelini karşılamaını;

2. Karşılanamayan herhangi bir uçuşa elverişlilik gereksiniminin eşdeğer bir emniyet seviyesi sağlayacak yöntemlerle telafi edilmesi;

3. Sertifikasyonun talep edildiği kullanımlar için, hiç bir özellik veya karakteristiğın emniyetsiz bir durum oluşturmaması ve

4. Tip Sertifikası başvuru sahibinin aşağıda tanımlanan yükümlülükleri yerine getireceğini açıkça ifade etmesi:

i. Hatalar, Arızalar ve Kusurlar, Uçuşa Elverişlilik Direktifleri, Tasarım ve Üretim Arasında Koordinasyon, Kayıt Saklama, El Kitapları, Sürekli Uçuşa Elverişlilik Talimatları konularına ilişkin yükümlülükleri yerine getirmeli ve bu amaçla Kabiliyet Gösterim metodunun uygunluğunu göstermek için gerekli yeterlilik gereksinimlerini karşılamayı sürdürmelidir,

ii. Ürün, parça ve teçhizatın tanımlanmasına ilişkin olarak, başvuracağı uygun işaretleme tanımlamalıdır.

iii. Hava aracı tip sertifikası için, hava aracına takılacak motor, pervane veya her ikisi birden, bu talimata göre yayımlanmış veya yayımlanacak bir tip sertifikasına sahip olmalı veya uçak konfigürasyonu ile uyumlu olduğuna dair motor/pervane üreticisinden onay alınmalıdır.

Tip Tasarımı

Madde 14 – (1) Tip tasarımı aşağıdakileri içermelidir ve gerektiğinde Genel Müdürlüğe sunulur:

a. Uygulanabilir tip sertifikasyon temeli ve çevresel koruma gereksinimlerine uyumu gösterilen ürüne ait konfigürasyon ve tasarım özelliklerini tanımlamak için gerekli olan teknik resimler, şartnameler ile bu teknik resim ve şartnamelerin listesi;

b. Ürünün uygunluğunu güvence altına almak için gerekli olan, üretim ve montaj yöntemleri, malzemeler ve prosesler ile ilgili bilgiler;

c. Uygulanabilir uçuşa elverişlilik kodu tarafından tanımlandığı şekilde, sürekli uçuşa elverişlilik talimatlarının onaylanmış uçuşa elverişlilik sınırlamaları (Airworthiness Limitations) bölümü ve

ç. Aynı tipte daha sonraki ürünlerin uçuşa elverişliliği, gürültü, yakıt ve egzoz emisyon (uygulanabilir olduğunda) karakteristiklerinin belirlenmesinde, mukayese yöntemine imkân verecek diğer gerekli veriler.

(2) Her bir tip tasarımı uygun bir şekilde tanımlanmalıdır.

Yer ve Uçuş Testleri

Madde 15 – (1) Tip sertifikası almak amacıyla yapılan uçuş testleri, Genel Müdürlük tarafından belirlenen şartlara uygun olarak gerçekleştirilmelidir.

(2) Başvuru sahibi Genel Müdürlüğün gerekli gördüğü ve aşağıda belirtilen uçuş testlerini yapar:

a. Uygulanabilir tip sertifikasyon temeli ve çevresel koruma gereksinimleri (gürültü, emisyon vb) ile uyumun belirlenmesi için ve

b. Bu talimat altında sertifika verilen hava araçları ve bununla ilgili parça ve teçhizatın güvenilir ve düzgün bir şekilde çalıştığına dair yeterli güvencenin varlığının belirlenmesi için,

(3) UL kategori hava aracı için en az 50 saat, LSA, VLA ve VLR kategori hava araçları için ise en az 100 saat uçuş testi gerçekleştirilmelidir.

(4) Başvuru sahibi tarafından Test Programı oluşturulmalı ve Genel Müdürlüğün onayı alınmalıdır.

(5) Uçuş testlerini gerçekleştirecek Test Pilotu şartları Genel Müdürlük tarafından ayrıca belirlenir.

İncelemeler

Madde 16 – (1) Tip Sertifikası sahibi, ortaklar ve alt yüklenicilerin incelenmesi de dâhil Genel Müdürlüğün her türlü incelemeyi yapmasını sağlayacak tedbirleri almalıdır.

(2) Genel Müdürlüğün istediği raporları gözden geçirmesine, muayene yapmasına ve uçuş/yer testlerini gerçekleştirmesine veya bu testlere gözlemci olarak katılmasına müsaade etmelidir.

Değişiklik, Tamir ve Modifikasyon

Madde 17 – (1) "Tamir", herhangi bir ürün, parça veya teçhizatın üreticisi tarafından ilk servise verilmesini müteakip, hasarın ortadan kaldırılması ve/veya yeniden uçuşa elverişli duruma getirilmesidir. Tasarım faaliyeti gerektirmeden parça veya teçhizatın değiştirilmesi yoluyla hasarın ortadan kaldırılması bakım işlemi olarak kabul edilir.

(2) Tip tasarımındaki değişiklikler küçük ve büyük olarak sınıflandırılır. "Küçük değişiklik"; kütle, denge, yapısal mukavemet, güvenilirlik, çalışma karakteristikleri, gürültü, egzoz emisyon veya ürünün uçuşa elverişliliğini etkileyen diğer karakteristikleri üzerinde önemli bir etkisi olmayan değişikliklerdir. Bunun haricindeki diğer tüm değişiklikler "Büyük değişiklik" olarak adlandırılır.

(3) Değişiklik, Tamir veya Modifikasyon tasarımları yalnızca Tip Sertifikası Sahibi tarafından yapılabilir.

(4) Tip Sertifikası Sahibi; gerçekleştirilecek değişiklik, tamir veya modifikasyonun uygulanabilir sertifikasyon şartnamelerini ve çevresel koruma gereksinimlerini karşıladığını, uyum gösterilemeyen uçuşa elverişlilik hükümlerinin, eşdeğer bir emniyet seviyesini sağlayan unsurlarla telafi edildiğini ve sertifikasyonun talep edildiği kullanımlar için, hiç bir özellik veya karakteristiğin emniyetsiz bir durum oluşturmadığını göstermelidir.

(5) Tamir tasarımının uygulanabilir sertifikasyon şartnamelerinin ve çevresel koruma gereksinimlerinin karşılandığının gösterilmesi ve bunun beyan edilmesi durumunda, tamir tasarımı;

a. Genel Müdürlük tarafından veya,

b. Tip sertifikası sahibi olan organizasyon tarafından, Genel M¼d¼rl¼k ile ¼zerinde mutabık kalınmış bir prosed¼re g¼re onaylanmalıdır.

(6) Tamir için kullanılacak parça ve teçhizat, Genel M¼d¼rl¼k tarafından onaylanmış ¼retim veya bakım organizasyonu tarafından tip sertifikası sahibinin sağladığı gerekli t¼m tasarım verilerine uygun olarak ¼retilmelidir.

(7) Hava aracına uygulanacak t¼m tamir ve modifikasyonlar ¼retim organizasyonu veya bakım kuruluşu veya SHY-66 gereklerini sağlayan uygun eğitimli bir teknisyen tarafından gerçekleştirilebilir.

(8) Tip Sertifikası Sahibi; tamir veya modifikasyonu gerçekleştirecek organizasyona gerekli t¼m montaj talimatlarını iletmelidir.

(9) Her bir tamir ve modifikasyon için; t¼m ilişkili tasarım bilgileri, teknik resimler, test raporları, talimatlar ve yayımlanmış olası sınırlamalar, sınıflandırma gerekçeleri ve tasarım onayının kanıtları, Tamir tasarımını gerçekleştiren kuruluş ve işletici tarafından Genel M¼d¼rl¼k erişimine açık olacak şekilde muhafaza edilmelidir.

(10) Tip Sertifikası sahibi değişiklik, tamir veya modifikasyonla ilgili s¼rekli uçuşa elverişlilik talimatlarına gelen g¼ncellemeleri ilgili değişiklik, tamir veya modifikasyonun uygulanacağı ¼r¼n¼n bilinen sahiplerine sağlamalıdır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Alternatif Üretim Organizasyonu

Başvuru

Madde 18 – (1) U/L, VLA, VLR ve LSA kategori hava araçlarını üretmek isteyen başvuru sahibinin:

- a. Tasarım sahibi olması veya,
- b. Tasarım sahibi ile uygun bir düzenleme yaparak, üretim ve tasarım arasında yeterli düzeyde koordinasyonu güvence altına almış olması gerekir.

(2) Alternatif Üretim Organizasyonu Onayı için başvuru, Genel Müdürlük tarafından belirlenmiş biçim ve usulde yapılır.

Kalite Sistemi

Madde 19 – (1) Üretici/Üretim organizasyonu, bir kalite sistemi kurduğunu ve idame ettirebildiğini göstermelidir. Kalite sistemi yazılı olarak tanımlanmalıdır. Bu kalite sistemi; üreticinin, kendi veya ortaklarının ürettiği ya da tedarikçilerden veya alt yükleniciden temin edilen, her bir ürün, parça veya teçhizatın uygulanabilir tasarım verilerine ve emniyetli kullanıma uygun olduğunu güvence altına alabilmesine imkân vermelidir.

(2) Kalite sistemi:

a. Onay kapsamı içerisinde uygulanabildiğinde, aşağıdakiler için kontrol prosedürlerini içermelidir:

1. Doküman yayımı, onayı ve değişikliği.
2. Tedarikçi ve alt yüklenici değerlendirme, denetim ve kontrolü.
3. Gelen ürün, parça, malzeme ve teçhizatın (müşteri tarafından sağlanan yeni veya kullanılmış ürünler dâhil) uygulanabilir tasarım verilerinde belirtildiği şekilde doğrulanması.
4. Tanımlama ve izlenebilirlik.
5. Üretim prosesleri.
6. Üretim uçuş testleri dâhil muayene ve testler
7. Alet, mastar ve test teçhizatının kalibrasyonu
8. Uygun olmayan ürün kontrolü
9. Tasarım onayı başvuru veya belge sahibi ile uçuşa elverişlilik koordinasyonu
10. Kayıtların tutulması ve saklanması.
11. Personel yeterliliği ve yetkinliği.
12. Uçuşa elverişlilik çıkış dokümanlarının yayımlanması.

13. Taşıma, depolama ve paketleme.

14. İç kalite denetimleri ve düzeltici işlemler.

15. Onay şartları dâhilinde, onaylanmış tesisler dışında herhangi bir yerde gerçekleştirilen çalışma

16. Hava aracının emniyetli kullanım koşullarının idamesi için üretimin tamamlanmasından sonra ama teslimattan önce yapılan işler

b.Kontrol prosedürleri herhangi bir kritik parça için özel hükümleri içermelidir.

c.Bu sistemin yazılı prosedürlerine uyumu ve prosedürlerin yeterliliğini izlemek için bağımsız kalite güvence fonksiyonunu içermelidir.

(3) Bu izleme, gerektiğinde düzeltici işlemi güvence altına almak için üretici tarafından bir veya birden fazla kişinin atandığını ve yetki sınırlarının tanımlandığını; atanan kişilerin sorumluluklarını yerine getirmek için uygun bilgi, altyapı ve deneyim sahibi olduklarını, atıfta bulunulan sorumlu yöneticiye geri beslemeyi sağlayacak sistemi içerdiğini göstermelidir.

El Kitabı

Madde 20 – (1) Organizasyon, Genel Müdürlüğe aşağıdaki bilgileri içeren bir üretim organizasyonu el kitabını sunmalıdır:

a. Onaylı organizasyonun bu Altbölüm ile uyumu gösteren üretim organizasyonu el kitabına ve bağlı el kitaplarına her zaman uyumlu olunacağını taahhüt eden ve sorumlu yönetici tarafından imzalanan bildirim,

b. Genel Müdürlük tarafından kabul edilen yönetici unvan ve isimleri,

c. Üretici adına doğrudan Genel Müdürlük ile müzakere edilecek konular da dâhil, yöneticilerin görev ve sorumlulukları,

ç. Yöneticilerin sorumluluk zincirini gösteren organizasyon şeması,

d. Yayınlanacak Form 52 ve Form 53 dokümanlarını imzalamak için üretim organizasyonu tarafından yetkilendirilen onaylayıcı personel ile ilgili olarak onaylayıcı personelin bir listesi,

e. İş gücü kaynağının genel bir tanımı,

f. Üreticinin onay sertifikası içerisinde belirtilen her bir adreste yer alan tesislerinin genel bir tanımı,

g. Üreticinin, onay şartlarıyla ilişkili iş kapsamının genel bir tanımı,

ğ. Organizasyonel değişikliklerin Genel Müdürlüğe bildirilmesi için prosedür,

h. Üretim organizasyonu el kitabının güncellenmesi için prosedür,

ı. Kalite sistemi ve prosedürlerinin tanıtımı,

i. Ortaklar, tedarikçiler ve alt yüklenicilerin bir listesi.

(2) Üretim organizasyonu el kitabı, organizasyon içerisindeki değişikliklere göre güncellenmeli ve ilgili tüm güncellemeler Genel Müdürlüğe gönderilmelidir.

Onay Gereksinimleri

Madde 21 – (1) Üretim organizasyonu, aşağıdakileri göstermelidir:

a. Genel onay gereksinimleri ile ilgili olarak; tesisler, çalışma şartları, avadanlık/aletler, prosesler/ilgili malzemeler, personel sayısı (en az bir üretim ve bir kalite personeli), yetkinliği ve organizasyonun, yükümlülüklerini yerine getirmek için yeterli olduğunu.

b. Tüm gerekli uçuşa elverişlilik, gürültü ve egzoz emisyon verileri ile ilgili olarak:

1. Üretim organizasyonunun Genel Müdürlükten ve tip sertifikası sahibinden uygulanabilir tasarım verileri ile uygunluğu belirlemek için bu tür verileri aldığını,

2. Üretim organizasyonunun; uçuşa elverişlilik, gürültü ve egzoz emisyon verilerinin doğru bir şekilde üretim verilerinin içerisine dahil edildiğini güvence altına almak için bir prosedür oluşturduğunu.

3. Bu tür verilerin güncel tutulduğunu ve görevini gerçekleştirmek için bu verilere ihtiyaç duyan tüm personel için hazır ve erişilebilir olduğunu.

c. Yönetim ve personel ile ilgili olarak:

1. Üretim organizasyonu tarafından bir yöneticinin atandığını ve yöneticinin Genel Müdürlüğe karşı sorumlu olduğunu. Tüm üretimin gerekli standartlara göre gerçekleştirildiğinin ve üretim organizasyonunun el kitabında tanımlanan veri ve prosedür ile sürekli uyum içinde olduğunun güvence altına alınması bu yöneticinin sorumluluğundadır.

2. Üretici tarafından gereksinimlere uyumu sağlamak için bir veya birden fazla kişinin atandığını ve yetki sınırlarının tanımlandığını. Bu kişiler atıfta bulunulan sorumlu yöneticinin doğrudan yetkisi altında hareket edecektir. Atanan kişiler sorumluluklarını yerine getirmek için uygun bilgi, altyapı ve deneyim sahibi olduklarını göstermelidir.

3. Her seviyedeki personele kendilerine verilen sorumlulukları yerine getirebilmeleri için uygun yetkinin verildiğini ve üretim organizasyonu içerisinde uçuşa elverişlilik, gürültü ve egzoz emisyon verileri konuları ile ilgili olarak tam ve etkili koordinasyonun var olduğunu.

ç. Onay şartları veya kapsamı içerisinde yayımlanan dokümanları imzalamak için üretim organizasyonu tarafından yetkilendirilen onaylayıcı personel ile ilgili olarak:

1. Onaylayıcı personelin kendilerine verilen sorumlulukları yerine getirebilmesi için bilgi, altyapı (organizasyondaki diğer fonksiyonlar dâhil) ve deneyiminin yeterli olduğunu.

2. Üretim organizasyonunun, tüm onaylayıcı personelinin yetki kapsamının detaylarını içeren gerekli kayıtları tuttuğunu.

3. Onaylayıcı personele yetki kapsamlarını içeren kanıtların sağlandığını.

(2) Alternatif Üretim Organizasyonu Onayının yayımlanmasından sonra uygunluk gösterimi veya ürün, parça ve teçhizatın uçuşa elverişlilik, gürültü karakteristikleri ve egzoz emisyonu ve üretim tesis yerlerinin değişimi ile ilgili her önemli değişiklik ve özellikle kalite sistemi ile ilgili önemli değişiklikler Genel Müdürlük tarafından onaylanmalıdır.

(3) Önemli değişiklik olarak değerlendirilen mülkiyet değişiklikleri hariç, Alternatif Üretim Organizasyonu Onayı devredilemez.

(4) Belge sahibinin elde ettiği imtiyazları uygulamak için yetkilendirildiği onay şartları; işin kapsamını, ürünleri veya parça ve teçhizatın kategorilerini veya her ikisini birden belirtmelidir. Bu şartlar üretim organizasyonu onayının bir parçası olarak yayımlanır. Onay şartları ile ilgili her bir değişiklik Genel Müdürlük tarafından onaylanmalıdır.

(5) Yönetici personel (Üretim Müdürü, Kalite Müdürü) olarak tayin edilen kişiler için aşağıdaki asgari şartlar aranır;

- a. En az iki yılı havacılık sektöründe uygun bir pozisyonda olmak üzere, üç yıllık ilgili alanda (üretim veya kalite) iş tecrübesine sahip olmak,
- b. Kalite sistemlerine ilişkin bilgi ve eğitime sahip olmak,
- c. Üretim metotları hakkında bilgi sahibi olmak.
- d. Geçerli mevzuata ilişkin bilgi sahibi olmak.
- e. Havaaracı inceleme, ürün inceleme, test uçuşları konusunda bilgi sahibi olmak.

(6) Onaylayıcı personel olarak tayin edilen kişiler için aşağıdaki asgari şartlar aranır;

- a. En az iki yılı havacılık sektöründe uygun bir pozisyonda olmak üzere, beş yıllık ilgili alanda (üretim) iş tecrübesine sahip olmak,
- b. Havaaracı ve ürün için uygunluk belgesi düzenlenmesi konusunda bilgi sahibi olmak.
- c. Üretim metotları hakkında bilgi sahibi olmak.
- d. Geçerli mevzuata ilişkin bilgi sahibi olmak.
- e. Havaaracı inceleme, ürün inceleme, test uçuşları konusunda bilgi sahibi olmak.

İncelemeler

Madde 22 – (1) Üretici, uygulanabilir gereksinimler ile uyumu ve bu uyumun sürekliliğini tespit etmek kapsamında, ortaklar ve alt yüklenicilerin incelenmesi de dâhil Genel Müdürlüğün her türlü incelemeyi yapması için gerekli tedbirleri almalıdır.

Süre ve Sürekli Geçerlilik

Madde 23 – (1) Alternatif Üretim Organizasyonu onayı sınırsız bir süre için yayımlanır. Aşağıdakilerden birinin gerçekleşmesi durumunda geçersiz kalır;

- a. Alternatif Üretim Organizasyonu onay sahibinin uygulanabilir gereksinimler ile uyumu göstermekte başarısız olması,
- b. Genel Müdürlüğün gerçekleştireceği incelemelerin belge sahibi veya herhangi bir ortağı ya da alt yüklenicisi tarafından engellenmesi,

- c. Üreticinin; onay kapsamındaki ürün, parça veya teçhizat üretim kontrolünü yeterli seviyede sürdüremediğine yönelik kanıt olması,
- ç. Üreticinin onayının, belirlenmiş iş kapsamında, özel bir tasarıma uygunluk gösterimi için gerekli olduğunu ispatlayamaması ve bu özel tasarım onayı için belge veya başvuru sahibi olamaması veya üretim ve tasarım arasında yeterli düzeyde koordinasyonu güvence altına alamaması veya
- d. Sertifikanın geri çağırılmış veya iptal edilmiş olması.

(2) Askıya alınma veya iptal edilme durumunda, üretim organizasyon onay belgesi Genel Müdürlüğe geri verilmelidir.

(3) Alternatif Üretim Organizasyonu onay sahibi:

- a. Üretim faaliyetlerini gerçekleştirebilir.
- b. Bütün hava aracı söz konusu olduğunda ve Uygunluk Beyanı (SHGM Form 52) sunulması durumunda, ilave bir gösterimde bulunmaksızın hava aracı uçuşa elverişlilik sertifikası ve gürültü sertifikası alabilir.
- c. Kendi ürettiği yeni bir uçağın bakımını yapabilir ve bu bakım ile ilgili olarak bakım çıkış sertifikası (SHGM Form 53) yayımlayabilir.

Belge Sahibinin Yükümlülükleri

Madde 24 – (1) Alternatif Üretim Organizasyonu onayı belge sahibi:

- a. Üretim organizasyonu el kitabı ve içinde referans verilen dokümanların organizasyon içerisinde temel çalışma dokümanları olarak kullanılmasını sağlamalıdır.
- b. Üreticinin, Alternatif Üretim Organizasyonu Onayı kapsamında onaylanmış veri ve prosedürlere uygunluğunu sürdürmelidir.
- c. Her bir tamamlanmış hava aracının, Uygunluk Beyanlarının Genel Müdürlüğe sunulması öncesinde tip tasarımına uygunluğunu ve emniyetli kullanım için elverişli durumda olduğunu belirlemelidir veya
- ç. Gerçekleştirilen işin tüm detaylarını kayıt altına almalıdır.
- d. Olumsuz eğilimleri veya kusurları belirlemek ve raporlanabilir olayları ortaya çıkarmak için, emniyet ile ilgili olay raporlarının toplanması ve değerlendirilmesini mümkün kılacak dâhili olay raporlama sistemi oluşturmalı ve idame ettirmelidir. Bu sistem, olaylarla ilgili bilgilerin değerlendirilmesini ve yayımlanmasını içermelidir.
- e. Ürün, parça veya teçhizatın servise verildikten sonra, uygulanabilir tasarım verisinden muhtemel saptığı tüm durumları; tip sertifikası veya tasarım onayı belge sahibine raporlamalıdır. Ayrıca üretici, emniyetsiz bir duruma neden olabilecek bu sapmaları

belirlemek için tip sertifikası veya tasarım onayı belge sahibi ile birlikte inceleme yapılmalıdır.

- f. Tanımlanan emniyetsiz duruma neden olabilecek sapmaları Genel Müdürlüğe raporlamalıdır. Bu tür raporlar, muhtemel emniyetsiz durumun belirlenmesini müteakip, Genel Müdürlük tarafından belirlenmiş biçim ve usulde hazırlanmalı ve 72 saatten geç olmamak kaydıyla Genel Müdürlüğe gönderilmelidir.
- g. Alternatif Üretim Organizasyonu Onay sahibi; başka bir üretim organizasyonunun tedarikçisi olduğu durumda, ürün, parça veya teçhizatın servise verilmesinden sonra, uygulanabilir tasarım verilerinden muhtemel sapmalarını ayrıca diğer üretim organizasyonuna da raporlanmalıdır.
- ğ. Ürettiği ürün, parça veya teçhizatın sürekli uçuşa elverişliliğinin sağlanması kapsamında tip sertifikası sahibine destek vermelidir.
- h. Ürün, parça veya teçhizatın uygunluğunu gösteren verilerin saklanması güvence altına almak üzere Ortak, tedarikçi ve alt yüklenicilerinde uyum sağlayacağı gereksinimlere göre bir arşivleme sistemi oluşturmalıdır.
 1. Bu tür veriler Genel Müdürlüğün erişimine açık olacak şekilde muhafaza edilmeli ve ürün, parça veya teçhizatın sürekli uçuşa elverişliliğini güvence altına almak için gerekli bilgileri sağlamak üzere saklanmalıdır.
- i. Belge sahibi, onay şartları kapsamında bakım çıkış sertifikası yayımlamadan önce her bir tamamlanmış hava aracına gerekli bakımın uygulandığını ve her bir hava aracının emniyetli kullanım için elverişli durumda olduğunu belirlemelidir.

Uygunluk Beyanı

Madde 25 – (1) Üretilen ürün, parça veya teçhizatın her bir üreticisi, hava aracı için SHGM Form 52 ile bir uygunluk beyanı, parçalar için ise kabul edilebilir standartlara (ASTM, NAS, EN, TSE, SAE vb) dair üretildiğini gösteren SHGM Form 106 Uygunluk Sertifikası (Certificate of Conformance) yayımlamalıdır. Bu beyan, üreticinin konuyla ilgili sorumlu bölümün yetkilendirilmiş personeli tarafından imzalanmalıdır.

(2) Uygunluk Beyanı aşağıdakileri içermelidir:

- a. Her bir ürün, parça veya teçhizatın onaylı tasarım verilerine ve emniyetli kullanıma uygun olduğuna dair ifadeyi,
- b. Her bir hava aracı için, üreticilerin, üretim için onaylı yer ve uçuş test prosedürü ve kontrol formları oluşturduğuna, üretilen her hava aracının bu formlara göre test edildiğine ve uygun olarak hem yerde hem uçuşta kontrol edilmiş olduğuna dair ifadeyi,
- c. Motor veya değişken hatveli pervane üreticileri, her bir ürün, parça veya teçhizatın uygulanabilir tasarım verilerine uygunluğunu ve emniyetli kullanım için elverişli durumda olduğunu güvence altına alan üretim muayene sistemine sahip olduğunu göstermelidir. Bu amaçla her ürünün, Tip Sertifikasında belirtilen şartlarda çalışmasının

gösterimi için Tip Sertifikası sahibinin dokümantasyonunda belirtilen uygun fonksiyonel testlere tabi tutulduğuna dair ifadeyi ve ilave olarak motorlar için motor tip sertifikası belge sahibi tarafından sağlanan verilere göre üretimi tamamlanmış her bir motorun, motor üretim tarihinde yürürlükte olan uygulanabilir emisyon gereksinimleri ile uyumlu olduğuna dair tespiti.

(3) Bu tür ürün, parça veya teçhizatın her bir üreticisi:

- a. Bu tür ürün, parça veya teçhizatın yeni sahibine ilk gönderiminden önce veya
- b. Hava aracı ilk uçuşa elverişlilik sertifikası başvurusunda veya
- c. Motor, pervane, parça veya teçhizatın uçuşa elverişlilik çıkış dokümanının asıl yayımı için başvuruda Genel Müdürlük tarafından geçerli kılınmak üzere, yukarıda belirtilen durumlarda güncel Uygunluk Beyanı sunmalıdır.

(4) Genel Müdürlük, muayeneden sonra ürün, parça veya teçhizatı uygulanabilir tasarım verilerine ve emniyetli kullanıma uygun bulursa Hava aracı Uygunluk Beyanını imzalayarak geçerli kılar.

ALTINCI BÖLÜM

Uçuşa Elverişlilik

Uçuşa Elverişlilik Belgesi

Madde 26 – (1) Bu Talimata göre yayımlanmış bir tip sertifikasına uygun hava araçları için Türk Uçak Siciline kaydedilmesi halinde bir uçuşa elverişlilik sertifikası (SHGM Form 25N) yayımlanır.

(2) Uçuşa elverişlilik sertifikası başvurusu Genel Müdürlük tarafından belirlenmiş biçim ve usulde yapılır.

(3) Uçuşa elverişlilik sertifikası için başvuru aşağıdakileri içermelidir:

- a. Başvuru yapılan uçuşa elverişlilik sertifikası sınıfı;
- b. Yeni hava araçları ile ilgili olarak:

1. Uygunluk beyanı
2. Yükleme planıyla birlikte ağırlık ve denge raporu.
3. Belirli hava aracı için uygulanabilir uçuşa elverişlilik kodunun gerektirdiği uçuş el kitabı ve bakım elkitabı

(4) Uçuşa elverişlilik sertifikası gerekli incelemelerden sonra yayımlanır ve aşağıdakiler sağlandığı sürece her yıl temdit edilir:

- a. Uygulanabilir tip tasarımı ve sürekli uçuşa elverişlilik gereksinimleri ile uyum ve
- b. Hava aracının aynı tescilde kalması ve
- c. Uçuşa elverişlilik sertifikasının dayandığı tip sertifikasının Genel Müdürlük tarafından daha önceden geçersiz kılınmamış olması ve

ç. Sertifikanın iade veya iptal edilmemiş olması.

(5) İade veya iptal durumunda, sertifika Genel Müdürlüğe geri verilmelidir.

Özel Uçuş İzni ve Uçuş Koşulları

Madde 27 – (1) Tip Sertifikasını almamış hava araçlarının taksi ve uçuş testleri için Özel Uçuş İzni Belgesi (SHGM Form 20a) Genel Müdürlük tarafından yayımlanmalıdır.

(2) Aşağıda belirtilen uçuş koşulları yerine getirildiğinde Özel Uçuş İzni Belgesi yayımlanır:

- a. Özel Uçuş İzni Belgesi talep edilen konfigürasyonları,
- b. Hava aracının emniyetli kullanımı için gerekli, aşağıdakileri içeren her türlü koşul veya kısıtlamaları:
 - i. Hava aracı uçuşları ile ilgili güzergâh veya hava sahası veya her ikisi için gereken koşul veya kısıtlamalar;
 - ii. Hava aracı uçuş mürettebatı (en fazla 2 kişi) için belirlenen koşul veya kısıtlamalar;
 - iii. Kullanım sınırlamaları, sağlanması gereken özel prosedürler veya teknik koşullar;
 - iv. Özel uçuş test programı (eğer uygulanabilirse);
 - v. Bakım talimatlarını ve uygulama yöntemlerini içeren özel sürekli uçuşa elverişlilik düzenlemeleri;
- c. Hava aracının yukarıda belirtilen koşul ve kısıtlamalar altında emniyetli uçuş kabiliyetine sahip olduğunu gösteren kanıtları;
- ç. Belirlenen koşullar içerisinde kalmak amacıyla, hava aracı konfigürasyonunun kontrolü için kullanılan yöntemi;

(3) Uçuş koşullarının onayı Tip Sertifikası sahibinin yayımlayacağı tavsiye sonrası Genel Müdürlük tarafından yayımlanır.

(4) Uçuş koşullarını onaylamadan önce Genel Müdürlük, hava aracının belirtilen koşul ve kısıtlamalar kapsamında emniyetli uçuş kabiliyetine sahip olduğundan emin olmalıdır. Genel Müdürlük, bu amaç kapsamında gerekli muayene veya testleri yapabilir veya başvuru sahibinin yapmasını talep edebilir.

(5) Özel Uçuş İzni belgesi, tüm koşul ve kısıtlamalar ile birlikte uçuşun amaçlarını belirtmelidir.

(6) Özel Uçuş İzni Belgesi, azami 12 ay için düzenlenir ve aşağıdaki koşullar sağlandığı sürece geçerliliğini korur:

- a. Uçuşun amaçlarını belirten Özel Uçuş İzni Belgesi ile ilgili, onaylanmış tüm koşul ve kısıtlamalara uyulduğu sürece,
- b. Özel Uçuş İzni Belgesi Genel Müdürlük tarafından askıya alınmadıkça veya iptal edilmedikçe,
- c. Hava aracı aynı tescilde kalmaya devam ettikçe,

(7) Özel Uçuş İzni Belgesinin kullanımından vazgeçilmesi veya iptali durumunda, Özel Uçuş İzni Belgesi Genel Müdürlüğe iade edilmelidir.

(8) Özel Uçuş İzni Belgesi için oluşturulmuş uçuş koşullarını veya ilgili kanıtları geçersiz kılan herhangi bir değişiklik, "Uçuş Koşullarının Onayı" kapsamında yer alan maddelere göre onaylanmalıdır.

(9) Özel Uçuş İzni Belgesinin içeriğini etkileyen herhangi bir değişiklik, yeni bir özel uçuş izni yayımlanmasını gerektirir.

(10) Özel Uçuş İzni Belgesi sahibi veya başvuru sahibi, Genel Müdürlüğün talebi halinde ilgili hava aracına, her türlü muayene ve kontrol için gerekli erişimi sağlamalıdır.

(11) Özel Uçuş İzni Belgesi devredilemez.

YEDİNCİ BÖLÜM

İdari Yaptırımlar

Madde 28 – (1) Bu Talimatta belirtilen kurallara uymayan kuruluşlara 2920 sayılı Türk Sivil Havacılık Kanununun 143 üncü maddesine göre işlem yapılır.

(2) Bu Talimatta belirtilen kurallara uymayan kuruluşlara veya ilgili personele, birinci fıkrada belirtilen yaptırımın yanında, 29/1/2013 tarihli ve 28543 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü Tarafından Verilecek İdari Para Cezaları Hakkında Yönetmelik (SHY-İPC) kapsamında belirtilen idari para cezaları ve Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunun 4 üncü ve 8 inci maddelerine uygun olarak aşağıdaki idari yaptırımlar da uygulanır.

a) Yapılan denetimde bu Talimat hükümlerine aykırı olan, emniyet standardını düşüren ve uçuş emniyetini doğrudan ciddi olarak etkileyen önemli bir uygunsuzluk veya kusur tespit edilmesi ve birinci seviye bulgu olarak değerlendirilmesi halinde; uygunsuzluğun etki alanı dikkate alınarak yetkinin tümünde veya bir kısmında kuruluşa önceden bildirimde bulunmaksızın sınırlama yapılır, askıya alınır veya iptal edilir.

b) Yapılan denetimde uçuş emniyetini doğrudan etkilemeyen, ancak bu Talimat hükümlerinde belirtilen koşulların tamamının veya bir kısmının kaybedildiğinin tespit edilmesi ve ikinci seviye bulgu olarak değerlendirilmesi halinde, kuruluşa en fazla üç ay süre verilerek eksikliklerin tamamlanması istenir. Ancak, tespit edilen eksikliklerden bu süre içerisinde giderilmesi mümkün olmayanların, verilen süre bitiminden 10 gün önce Genel Müdürlüğün uygun göreceği bir iş planı sunulması halinde; bakım kuruluşuna ek olarak en fazla üç ay süre verilir. Verilen süre içerisinde eksiklikleri tamamlamayan kuruluşun, konuyla ilgili faaliyetleri, ilgili bulgu için yapılacak düzeltici işlemin Genel Müdürlük tarafından kabul edilmesine kadar durdurulur.

c) Yetkisi askıya alınmasına veya iptal edilmesine rağmen faaliyetlerini devam ettiren kuruluşun sorumlu müdürü en az iki yıl süreyle başka bir üretim/tasarım/bakım kuruluşunda veya ticari hava taşıma işletmesinde yönetici personel olarak görev yapamaz.

ç) Yönetici personelden herhangi birisinin yönetici onay belgesinin Genel Müdürlük tarafından iptal edilmesi halinde, bu personel en az iki yıl süreyle bir başka

tasarım/üretim/bakım kuruluşunda veya ticari hava taşıma işletmesinde yönetici personel olarak görev alamaz.

d) Kuruluşa görev alan; yönetici personel sayısında eksilme olması halinde, kuruluş en fazla 45 gün içerisinde yeni atama yapar. Kuruluş, bu sürede atama yapamaması halinde, makul sebeplerini Genel Müdürlüğe bildirerek ek süre talebinde bulunabilir. Genel Müdürlük talebi yerinde görürse sürenin bitiminden başlamak üzere en fazla 45 gün ek süre verir. Kuruluş tarafından ek süre sonunda da gerekli yönetici personel ataması yapılamazsa kuruluşun yetkisi, eksiklik giderilinceye kadar ataması yapılamayan yönetici personelin görev alanının kapsamı dikkate alınarak, kısmen veya tamamen askıya alınır.

e) Güncel tasarım/üretim verileri kullanılmadan işlem yapılması halinde, söz konusu işlem yapan onaylayıcı personelin yetkilendirme belgesi en fazla üç ay süre ile askıya alınır.

f) Onaylayıcı personelin, ürün servise verme sertifikalarını kendi adına başka bir personele imzalatması veya mühürlenmesi halinde, her iki onaylayıcı personelin yetki belgesi altı ay süre ile askıya alınır. Kuruluş tarafından askıya alma süresi sonunda tekrar yetkilendirilmesinden önce; söz konusu personel eğitim verebilecek başka bir onaylayıcı personel ve/veya yetkili eğitmen tarafından en az 15 gün süre ile konuyla ilgili işbaşı eğitimine tabi tutulur. Yetkilendirme, eğitimi verenin oluru ve kalite biriminin onayı ile yapılır.

g) Genel Müdürlük tarafından verilen yetkilerin haricinde bir hava aracı veya parçanın, yetki belgesindeki ve elkitabındaki sınırlamalar dışında ve yetkili olmadığı adreslerde üretimi yapılması halinde, ilgili yönetici personel yazılı olarak uyarılır. Tekrarı halinde ilgili yönetici personelin onay belgesi iptal edilir.

ğ) Genel Müdürlükçe belirlenen sürekli eğitimleri zamanında almayan onaylayıcı personelin yetkilendirme belgeleri eğitimler tamamlanıncaya kadar askıya alınır.

h) Yapılan denetlemelerde tespit edilen bulgular doğrultusunda, SHGM Form-4 sahibi yönetici personelden herhangi birisinin görev, yetki ve sorumluluklarını yerine getiremediği ilgili ihtisas biriminin bağlı olduğu Genel Müdür Yardımcısı başkanlığında ilgili ihtisas biriminde görev alan kişilerden seçilecek toplam üç kişilik bir komisyon tarafından tespit edilmesi ve Genel Müdürün uygun bulması halinde yönetici personel onay belgesi iptal edilir.

Sorumluluklar

MADDE 29 – (1) Bu Talimatta belirtilen esas ve sınırlamaların planlanmasından ve uygulanmasından onaylı kuruluşlar ve yönetici personel ile kuruluşta görevli diğer ilgili personel, Genel Müdürlüğe karşı sorumludur.

Yürürlük

Madde 30 – (1) Bu Talimat yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 31 – (1) Bu Talimat hükümlerini Sivil Havacılık Genel Müdürü yürütür.

EK-1 Asgari Teçhizat Listesi

Teçhizat Adı	U/L	VLA	VLR	LSA	Açıklama
ELT	Z	Z	Z	Z	Anten dahil
ATC ve Dahili Transponder Radyo	Z	Z	Z	Z	Anten Dahil
Radyo (NAV/COM)	Z	Z	Z	Z	Anten Dahil
Strobe Light	O	O	O	O	Güç Kaynağı Dahil
Landing/Taxi Lambaları	O	O	O	O	
Navigasyon Lambası	O	O	O	O	
Beacon Lambası	O	O	O	O	
Yardımcı Yakıt Pompası	O	O	O	O	
Yakıt Durum Göstergesi	Z	Z	Z	Z	
Manifold Basınç Göstergesi	Z	Z	Z	Z	
Altimetre Göstergesi	Z	Z	Z	Z	
Altitude Encoder	O	O	O	O	
Yatış-Kayış Göstergesi	Z	Z	Z	Z	
Air Speed Göstergesi	Z	Z	Z	Z	
Vertical Speed Göstergesi	Z	Z	Z	Z	
Suni Ufuk Göstergesi	Z	Z	Z	Z	
Yakıt Basınç Göstergesi	Z	Z	Z	Z	
Yakıt Sıcaklık Göstergesi	Z	Z	Z	Z	
Motor Bilgi Göstergeleri	Z	Z	Z	Z	N1, N2, EGT vb
Rudder Göstergesi	O	O	O	O	
Flap Pozisyon Göstergesi	O	O	O	O	
Manyetik Pusula	Z	Z	Z	Z	
Stall Uyarı Sistemi	Z	Z	Z	Z	
Head Set	O	O	O	O	
Saat	O	O	O	O	
Yangın Söndürücü	Z	Z	Z	Z	
Ballistic Rescue System	Z	O	O	O	
İlk yardım seti	Z	Z	Z	Z	
Voltmetre / Ammeter	O	Z	Z	Z	
Magneto Anahtarı	Z	Z	Z	Z	

Z: Zorunlu

O: Opsiyonel

Not: Teçhizatın bu listede yer almaması halinde ilgili sertifikasyon şartnamesi esas alınır.

EK-2 TR-UL

Sözkonusu Sertifikasyon Şartnamesinin en güncel haline Genel Müdürlük internet sayfasından ulaşılabilir.